

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

TALABALARNI BOSHQARISHDA MAJMUAVIY YONDASHUVNING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI VA USTUVOR YO'NALISHLARI

Tuxtayev Soyib Safarovich

Qarshi davlat universiteti

San'atshunoslik fakulteti dekani

Iqtisodiyot kafedrası o'qituvchisi, mustaqil tadqiqotchi

Annotatsiya. *Ushbu tesizda oliy ta'lim muassasalarida talabalarni boshqarish jarayonini takomillashtirishda majmuaviy yondashuvning pedagogik imkoniyatlari va ustuvor yo'nalishlari ilmiy jihatdan yoritiladi. Talabalarni boshqarish ko'p omilli pedagogik jarayon sifatida talqin qilinib, unda ta'limiy, tarbiyaviy, tashkiliy va ijtimoiy komponentlarning o'zaro integratsiyasi asoslanadi. Majmuaviy yondashuvning mazmuni, uning pedagogik boshqaruv tizimidagi o'rni hamda ta'lim samaradorligini oshirishdagi ahamiyati tahlil qilinadi. Shuningdek, talabalarni boshqarishda majmuaviy yondashuvni amalga oshirishning ustuvor yo'nalishlari aniqlanib, ilmiy xulosalar ishlab chiqiladi.*

Kalit so'zlar: *talabalarni boshqarish, majmuaviy yondashuv, pedagogik boshqaruv, ta'lim menejmenti, integrativ yondashuv.*

Аннотация. *В данном тезисе научно рассматриваются педагогические возможности и приоритетные направления комплексного подхода в совершенствовании процесса управления студентами в высших учебных заведениях. Управление студентами трактуется как многокомпонентный педагогический процесс, в рамках которого осуществляется интеграция образовательных, воспитательных, организационных и социальных компонентов. Анализируются содержание комплексного подхода, его роль в системе педагогического управления и значение для повышения эффективности образовательного процесса. Кроме того, определяются приоритетные направления реализации комплексного подхода в управлении студентами и формулируются научно обоснованные выводы.*

Ключевые слова: *управление студентами, комплексный подход, педагогическое управление, образовательный менеджмент, интегративный подход.*

Abstract. *This thesis scientifically examines the pedagogical opportunities and priority directions of a comprehensive approach in improving the student management process in higher education institutions. Student management is interpreted as a multi-component pedagogical process, in which educational, upbringing, organizational, and social components are integrated. The content of the comprehensive approach, its role in the pedagogical management system, and its significance for enhancing the effectiveness of the educational process are analyzed. In addition, the priority directions for implementing the comprehensive approach in student management are identified, and scientifically grounded conclusions are drawn.*

Keywords: *student management, comprehensive approach, pedagogical management, educational management, integrative approach.*

Bugungi globallashtirish va raqobat kuchayib borayotgan ta’lim muhitida oliy ta’lim muassasalari oldida turgan asosiy vazifalardan biri talabalarni boshqarish tizimini zamon talablariga mos ravishda takomillashtirishdan iboratdir. An’anaviy boshqaruv yondashuvlari talabalar shaxsini har tomonlama rivojlantirish, ularning ta’lim jarayonidagi faolligini oshirish va ijtimoiy moslashuvini ta’minlashda yetarli samara bermayapti. Shu sababli talabalarni boshqarishda yangi pedagogik yondashuvlarni izlash va joriy etish dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.

Talabalarni boshqarish jarayoni murakkab va ko‘p qirrali bo‘lib, u nafaqat o‘quv faoliyatini muvofiqlashtirish, balki tarbiyaviy, ijtimoiy va psixologik jihatlarni ham qamrab oladi. Ushbu jarayonda majmuaviy yondashuv muhim metodologik asos sifatida namoyon bo‘ladi. Majmuaviy yondashuv talabalarni boshqarishda turli pedagogik omillarni yagona tizimda uyg‘unlashtirish, ularning o‘zaro ta’sirini hisobga olish imkonini beradi. Mazkur tezisning maqsadi talabalarni boshqarishda majmuaviy yondashuvning pedagogik imkoniyatlarini ilmiy jihatdan asoslash va ushbu yondashuvni amalga oshirishning ustuvor yo‘nalishlarini aniqlashdan iborat.

Talabalarni boshqarish oliy ta’lim tizimida pedagogik boshqaruvning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Ushbu jarayon talabalar faoliyatini rejalashtirish, tashkil etish, muvofiqlashtirish va baholash kabi funksiyalarni o‘z ichiga oladi. Pedagogik nuqtayi nazardan talabalarni boshqarish subyekt-subyekt munosabatlariga asoslanib, talabani ta’lim jarayonining faol ishtirokchisi sifatida shakllantirishga yo‘naltiriladi⁶⁸. Boshqaruv jarayonida talabaning shaxsiy ehtiyojlari, qiziqishlari va imkoniyatlarini hisobga olish pedagogik samaradorlikni ta’minlovchi muhim omil hisoblanadi. Shu jihatdan talabalarni boshqarish faqat ma’muriy jarayon emas, balki chuqur pedagogik mazmunga ega faoliyat sifatida talqin etiladi.

Majmuaviy yondashuv pedagogik jarayonni turli omillar, shart-sharoitlar va komponentlarning o‘zaro bog‘liqligida ko‘rib chiqishni nazarda tutadi. Ushbu yondashuv talabalarni boshqarishda ta’limiy, tarbiyaviy, tashkiliy, axborotiy va ijtimoiy omillarni yagona tizimda integratsiyalash imkonini beradi⁶⁹. Majmuaviy yondashuvning mohiyati shundan iboratki, talabalarni boshqarish jarayoni alohida elementlar yig‘indisi sifatida emas, balki yaxlit pedagogik tizim sifatida qaraladi. Bu esa boshqaruv qarorlarining izchilligi va samaradorligini oshiradi. Talabalarni boshqarishda majmuaviy yondashuv bir qator pedagogik imkoniyatlarni yuzaga chiqaradi. Avvalo, ushbu yondashuv talabalar shaxsining har tomonlama rivojlanishini ta’minlashga xizmat qiladi. Ta’lim va tarbiya jarayonlarining

⁶⁸ Abdullayeva Sh.R. *Pedagogik boshqaruv asoslari*. – Toshkent: Fan, 2020.

⁶⁹ Новиков А.М. *Методология педагогической деятельности*. – Москва: Эгвес, 2019.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G‘OYALAR

uyg‘unlashuvi talabada kasbiy kompetensiyalar bilan bir qatorda ijtimoiy va kommunikativ ko‘nikmalarni ham shakllantiradi⁷⁰.

Shuningdek, majmuaviy yondashuv boshqaruv jarayonida pedagogik monitoring va tahlilni samarali tashkil etish imkonini beradi. Talabalar faoliyatining turli jihatlarini muntazam tahlil qilinib, boshqaruv qarorlari ilmiy asosda qabul qilinadi. Talabalarni boshqarishda majmuaviy yondashuvni samarali amalga oshirish uchun bir qator ustuvor yo‘nalishlarni belgilash zarur. Ulardan biri - ta‘lim jarayonida fanlararo integratsiyani kuchaytirishdir. Bu talabalar bilimlarini tizimli va chuqur egallashiga xizmat qiladi⁷¹. Yana bir muhim yo‘nalish pedagogik va tashkiliy faoliyatning uzviyligini ta‘minlashdan iborat. Bunda o‘qituvchilar, tyutorlar va ta‘lim menejerlarining hamkorligi muhim ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, raqamli texnologiyalar va axborot tizimlaridan foydalanish majmuaviy yondashuvning samaradorligini oshiruvchi ustuvor yo‘nalishlardan biri hisoblanadi⁷².

Xulosa qilib aytganda, talabalarni boshqarishda majmuaviy yondashuv pedagogik boshqaruvning samaradorligini oshirishda muhim metodologik asos bo‘lib xizmat qiladi. Ushbu yondashuv talabalarni boshqarish jarayonini yaxlit tizim sifatida tashkil etish, pedagogik ta‘sir vositalarini uyg‘unlashtirish va ta‘lim sifatini oshirish imkonini beradi. Majmuaviy yondashuv asosida olib borilgan boshqaruv talabalarning shaxsiy, kasbiy va ijtimoiy rivojlanishini ta‘minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bois oliy ta‘lim muassasalarida talabalarni boshqarish tizimini takomillashtirishda majmuaviy yondashuvdan keng foydalanish zamonaviy pedagogikaning dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Abdullayeva Sh.R. Pedagogik boshqaruv asoslari. – Toshkent: Fan, 2020.
2. Новиков А.М. Методология педагогической деятельности. – Москва: Эгвес, 2019.
3. Зеер Э.Ф. Компетентностный подход в образовании. – Москва: Академия, 2021.
4. Кларин М.В. Инновационные модели обучения. – Москва: Педагогика, 2018.
5. Tochiboyev B. Oliy ta‘limda ta‘lim menejmenti. – Toshkent: Universitet, 2022.

⁷⁰Зеер Э.Ф. Компетентностный подход в образовании. – Москва: Академия, 2021.

⁷¹Кларин М.В. Инновационные модели обучения. – Москва: Педагогика, 2018.

⁷²Tochiboyev B. Oliy ta‘limda ta‘lim menejmenti. – Toshkent: Universitet, 2022.